

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Psykoterapeutprogrammet med
inriktning på familjeterapi
90 högskolepoäng
Vt 2009

Familjerådgivarens föreställning om kön och genus

- i mötet med man och kvinna

Marianne Haraldsson

Margareta Weinstock

Handledare Ingegerd Wirtberg

Sammanfattning

Vi ville undersöka familjerådgivarens föreställning om kön och genus som är av betydelse för hur hon eller han förhåller sig till sig själv och till par, man och kvinna, i terapirummet.

Vårt material grundar sig på kvalitativa semistrukturerade intervjuer med tolv familjerådgivare. Resultaten visar vilka tolkningsrepertoarer för kön och genus som är aktiva för dessa familjerådgivare och vilka ställningstagande gällande genusperspektivet de tar i mötet med paret. Betydelsen av ett genusperspektiv diskuteras och resultatet av denna diskussion visar på att ett integrerat och en mer mångfacetterad syn på kön skulle innebära en kvalitetskillnad i familjerådgivningsarbetet.

Sökord: *Kön, Genus, Familjeterapi*

Abstract

We have chosen to focus on this area: the family councils idea regarding gender and how that influences how the counsellor sees herself and the counselling couple during therapy.

Our material is based on twelve qualitative semi structured interviews with family counsellors. The results show what kind of gender perspective the family counsellor has and how that influences how they act and work with the counselling couple. The importance of a gender perspective is discussed and the result shows that a more integrated and multiple gender perspective would make a positive quality change in family counselling.

Innehållsförteckning:

Sammanfattning	2
Inledning	5
Definitioner	5
Teoretisk Bakgrund	6
Familjeterapi och genus i ett historiskt perspektiv	6
Psykologi och genus	8
Språk och kön	9
Kön och genus	10
Syfte	10
Metod	10
Val av metod för insamling av data	11
Urval	11
Intervjumetodik	11
Datainsamling	12
Analys och bearbetning	12
Etiska överväganden	13
Resultatsammanställning	13
Inledning till resultat	14
Kön och genus	14
Kön som redskap och resurs - Allians	15
Makt	17
Språk	17
Tid/utrymme	18
Utbildning i kön och genusvetenskap	19
Könstillhörighetens betydelse vid handledning	20
Diskussion	21
Metoddiskussion	21
Inledning	22
Vår studie	23
Förslag till fortsatt forskning	28

Referenslista

30

Bilaga

34

Inledning

Vi människor består av två biologiska kön, man och kvinna, det är nog de flesta av oss överens om. Men där stannar samstämmigheten och enkelheten. Vi har alla föreställningar med oss om vad som är manligt och kvinnligt och de kan bli likt uttalade självklarheter som vi inte lyfter och kritiskt granskar. Hur tänker vi att mitt kön påverkar oss som terapeuter och de vi möter? Vi som har valt att skriva om detta ämne arbetar inom Familjerådgivning respektive Vuxenpsykiatri. Den av oss som är familjerådgivare blev intervjuad av socionomstudenter kring tankar om manligt och kvinnligt och det stimulerade till nya tankar kring hur rollen som familjeterapeut, kvinna och mamma påverkas av föreställningar om kön och genus.

Vi besökte familjeterapeuterna, makarna Piltz föreläsning med temat Könsperspektiv och fick en insikt i hur viktigt genusperspektivet är i familjeterapi. Trots det så verkar det som om könsperspektivet ofta blir neutraliserat och osynligt i det familjeterapeutiska arbetet. Men går det egentligen att ställa könsperspektivet åt sidan i något sammanhang?

I samband med detta var vi mitt uppe i funderingar och diskussioner kring ämnen för vår uppsats och vi upptäckte att dessa frågeställningar fångade oss. Vi blev varse om att det inte är så enkelt att sätta fingret på vad det egentligen innebär att arbeta utifrån ett genusperspektiv i praktiken. Vi blev nyfikna på hur andra terapeuter tänker och gör, så vi bestämde oss för att intervjua familjerådgivare eftersom de i sitt dagliga arbete har fokus på mannen och kvinnan i parrelationen. Vad innebär begreppen kön och genus för dem och hur tänker de kring sitt bemötande och samtal med mannen respektive kvinnan. Hur närmar de sig teman som handlar om våra könsroller? Hur tänker de att deras eget kön påverkar i mötet? Vad har de fått med sig från sina utbildningar? Genusfrågor debatteras flitigt i media och litteratur och vi har märkt att det är lätt att drunkna i all den information som går att hitta.

Definitioner

Forskare inom olika discipliner och i olika länder definierar dessa begrepp på olika sätt. Begreppen ändras också över tid där man talar om processer där begreppen ges olika innebörder. Därför har vi definierat de centrala begrepp som vi använder i vår studie, de betydelser vi lägger i begreppen.

Kön: (engelskan sex) avser den biologiska skillnaden mellan kvinnor och män. Forskare och praktiker använder numera ofta kön synonymt med genusbegreppet i betydelsen socialt och kulturellt kön. Detta för att det är viktigt att inte se det sociala och biologiska könet helt

separerat från varandra. Det viktiga är dock att poängtera att biologiskt kön inte styr vad kvinnor och män gör i samhället. (www.genusforum.nu 2009)

Genus: (engelskan gender) är ett analytiskt begrepp som betecknar kvinnors och mäns socialt och kulturellt konstruerade kön, d.v.s. de egenskaper och förmågor som ett samhälle förbinder kvinnor respektive män. Dessa varierar i olika kulturella sammanhang beroende på den sociala kontexten och förändras och omskapas över tid.

Genusbegreppet används för att framhålla att kön också är något som ”görs”, genom att det skapas i sociala och kulturella processer. (www.genusforum.nu, 2009)

Teoretisk bakgrund

Familjeterapi och genus ur ett historiskt perspektiv

Historiskt sett finns det en manlig dominans inom det familjeterapeutiska fältet, det är i huvudsak män som har introducerat systemorienterade teorier och modeller.

Fyra kvinnliga familjeterapeuter från USA, Marianne Walters, Betty Carter, Peggy Papp, och Olga Silverstein strålade samman sommaren 1977 för att diskutera hur medvetenheten om kvinnoperspektivet och feminism skulle kunna föras in i familjeterapifältet. De startade ”The woman´s project in Family therapy” och deras arbete gick ut på studera vilka tekniker som bevarade gamla könsroller och vilka som utmanade det traditionella. De konstaterade att inga sammanhang kan vara könsneutrala, utan det som påstås vara könsneutralt befäster istället de konservativa rollerna. Att inte föra in genusperspektivet i det terapeutiska sammanhanget är det samma som att stödja de traditionella könsrollerna (Walters,1988) (Burck,1995) är den grundtes som återkommer i litteratur kring familjeterapi och genus. Detta påstående befäster Eva Magnusson senare i sin forskning kring kön och genus (Magnusson, 2005).

Peggy Papp menade att det var svårt att hålla sina egna värderingar utanför terapirummet, och detta gällde även könsvärderingar. Woman´s project var banbrytande med att hävda att den systemiska familjeterapin inte lyfter upp och utmanar mannen respektive kvinnans roll.

Begrepp som ömsesidighet och komplementaritet fick stå i vägen för utmaningen av traditionella könsroller. Walters (1988) menade att ingen intervention är genusfri och varje intervention har en annorlunda och speciell mening för könen. Den centrala frågan var hur man skulle använda sig av sin egen medvetenhet kring könsroller och genus, en inre process som man aldrig blir färdig med, och omsätta det till klinisk praxis (Walters,1988).

Som en fortsättning på ”The woman´s project in family therapy” hölls 1984 en konferens i Stonehenge där ett 40-tal kvinnliga familjeterapeuter möttes på initiativ av bland andra Froma

Walsh, Carol Anderson och Monica Mc Goldrick. Denna konferens ledde bland annat till att ”The Journal of Feminist Family Therapy” grundades (Imber-Black, 2007).

I Sverige har Kristin Gustavsdottir och Gustaf Piltz utvecklat en modell som för in könsperpektivet i parsamtalet. De har som Walters fört fram budskapet att vi konserverar bristande jämställdhet och försvårar för våra klienter att ta sig ur låsta könsroller om vi osynliggör genusperspektivet inom familjeterapin.(Piltz, 2007)

Piltz och Gustavsdottir menar att familjeterapeututbildningen innehåller ett förenklat könsperpektiv där genusperspektivet saknas. Kristina Bäckbloms studie undersöker betydelsen av genusperspektivet i parterapi. Hennes slutsats är att både informanter, litteratur och forskning pekar på att en ökad kvalitet på parterapi har ett samband med genusperspektivet, som i sin tur ger ökad lycka och tillfredsställelse i parrelationen. Konsekvensen av detta menar Bäckblom är att familjeterapeuter, oavsett kön, behöver kunskap om genusteori (Bäckblom, 2008). Ytterligare två svenska familjeterapeuter, Hardy Olson och Bill Petitt betonar vikten av könsperpektivet i det familjeterapeutiska arbetet. De konstaterar att hur stor vikt könsperpektivet tillskrivs i förändringsarbete beror på vem som tillfrågas. Olson och Petitt definierar våra kön som en sammanhangsmarkering i sig, att våra könsroller och könsskillnader är den grundläggande och allra viktigaste distinktionen som vår sociala identitet är uppbyggd kring (Olson& Petitt,1994).

Charlotte Burck och Gwyn Daniel skriver i sin bok *Gender and Family Therapy* (1995) att många familjeterapeuter är osäkra på hur de ska förhålla sig till kön och genus i sitt praktiska arbete. Systemisk terapi och feministisk terapi har historiskt sett polariserats mot varandra: att föra in genus i terapin ses som ett politiskt budskap och det är inte det människor efterfrågar när de går i terapi. Den andra sidan menar att det är omoraliskt att inte föra in genus i terapisammanhanget eftersom det en är begränsning både för mannen och kvinnan. Burck och Daniel skapade följande aforism kring en dialog mellan feminism och systemiskt tänkande: *”We do not always put gender as the highest order of context, but rather that we think about the question: highest order in which context?”* (Burck,1995, s.12). De beskrev sin egen förändring i sin syn på genus att de gått från att ha fokus på skillnader mellan könen, till att inte kategorisera könen utan ha en mer nyfiken hållning som kan öka kreativitet och tillfredsställelse mellan man och kvinna.(Burck,1995).

Eia Asen och Elsa Jones har utvecklat en modell för systemisk parterapi och depression. De lyfter upp genusperspektivet både utifrån terapeutens och parets perspektiv. De pekar på vikten av terapeutens medvetenhet kring genus och kön och hur den egna könstillhörigheten

kan påverka i mötet med paret så att det blir en obalans i mötet med det heterosexuella paret och vikten av att lyfta frågor kring könsroller med paret för att på vis skapa möjlighet till reflektion utifrån familjemönster kopplat till genus (Jones, Asen, 2002). Det feministiska perspektivet inom familjeterapi som startade på 1970-talet och som fortsatte in på 1990-talet har kontinuerligt minskat sen dess. (Goodrich, Silverstein, 2005). Louise Silverstein undersökte tidskrifterna Family Process och Journal of Marriage and Family utgivningsåren 1990-2004, de antalet artiklar som var skrivna med fokus på genusperspektivet och hon fann en minskning där det som mest fanns 9 artiklar i början på 1990-talet, men endast 3 artiklar 2001-2004 (Goodrich, Silverstein, 2005). Fem kvinnor som varit redaktörer för The Journal of Feminist Family Therapy, samt nuvarande redaktör blev intervjuade i samma undersökning kring hur de ser på familjeterapi och genus idag. Alla var överens om att genusperspektivet blivit åsidosatt inom familjeterapifältet både i utbildning och i det praktiska arbetet. De är samstämmiga i att genusperspektivet är grundläggande och bör genomsyra utbildningar av familjeterapeuter och om detta perspektiv inte lyfts fram finns en risk att vi bevarar traditionella könsroller(Goodrich, Silverstein, 2005).

Psykologi och genus

Forskaren Helen Thomsson Woolley och psykoanalytikern Karen Horney menade att psykologin som den såg ut i början på 1900-talet var fördomsfull och medförde stereotypa uppfattningar om mäns och kvinnors psykologi. I sin kritik ifrågasatte de vad som hittills hade uppfattas som vetenskapliga sanningar om män och kvinnor. I Sverige började psykologer på 1920-talet i Sverige att mäta vad manlighet och kvinnlighet innebär och resultatet blev att maskulinitet och feminitet kom att framstå som bipolära motsatta personligheter (Magnusson, 2003). Därefter dröjde det fram till 1960-talet i samband med den moderna kvinnorörelsens utveckling, innan feministiska psykologer ifrågasatte hur kvinnor var representerade inom psykologin både i Sverige och internationellt. Kritiken mot den tidigare forskningen bestod i att man fokuserade sig på skillnader mellan könen trots att det fanns få dokumenterade resultat som belägg för detta. Genusforskarna kritiserade att kvinnor sällan förekom i psykologin då det var männen som stod för norm för människan (Wetterberg, 2002; Eliasson, 1989). Kvinnors problem framställdes som om kvinnorna själva var problemet och att det var kvinnorna som skulle förändra sig och inte samhället som missgynnade kvinnorna.(Jones & Aasen, 2002 ; Eliasson,1989). Det finns också en över- och underordning där den överordnade bildar mönster för det normala och har makt att definiera samhällets moral, filosofi och vetenskap (Olsson 2008; Ås, 1982; Eliasson,1989). På 1980-talet ändrades inriktningen på könsteoretiska frågor, nu ställdes dessa frågor om mäns liv. Forskning om

män som män, istället för män som den ”mänskliga normen” (Magnusson, 2005).Eva Magnusson som forskat på kön i nutid har kategoriserat kön utifrån hur vi idag värderar kön. Hon menar att kulturen ger innebörd åt det faktum att människor i allmänhet förekommer i två biologiska kön som vanligtvis uppfattas som radikalt olika varandra. Kön som skillnad är när psykologiskt kön kan ses som en inre kvalitet hos den enskilda individen och är inte alltid observerbart utifrån. Det yttrar sig i kvinnliga respektive manliga handlingar, uppfattningar och identiteter. Egenskaperna kan anses ha biologiskt ursprung eller ha kommit till via yttre påverkan eller bådadera. Kön som samhällskategori menar Magnusson handlar om människans sätt organisera sin verklighet. Vi har ett behov av att kategorisera människor i två kön som ses som olika eller till och med motsatta och också olika mycket värda. Kön som neutral faktor bygger på uppfattningen om att kön saknar betydelse. Istället är det individens egenskaper och förmågor som har betydelse (Magnusson, 2005).

Språk och kön

Människan är oreflekterad och slentrianmässig angående genusperspektivet och det är sällan vi ifrågasätter vilket språk vi använder (Jarlbro, 2008). Psykoterapeuternas språk, tal och textanvändning är sparsamt studerade, trots att språket är det primära psykoterapeutiska verktyget. En undersökning av terapeuternas språk vid intervju med manliga och kvinnliga patienter har visat på klara skillnader i intervjuarens språk beroende på om patienten var man eller kvinna (Grebo, 2001). Vanliga redovisade skillnader är att män uttrycker sig mer faktaorienterat, auktorativt och i monologform medan kvinnor uttrycker sig enklare, mer vardagligt, använder fler känslord och dialogstil(Grebo, 2001; Magnusson, 2003). En annan studie i psykoterapi och kön visade skillnader mellan hur män och kvinnor uppfattar och uppger att de utför psykoterapi. De manliga terapeuterna tenderade att vara skriftspråkbetonat rapporterande och ha ett direktivt, händelse- och handlingsorienterat perspektiv. De kvinnliga terapeuterna var mer talspråkligt och känslopräglat berättande och gav intryck av att ha en mer undersökande, försiktig och avvaktande stil (Grebo, 2001). Detta att jämföra med forskning kring hur män och kvinnor utanför terapirummet använder språket där forskningen visat att män pratar i monologstil och är mer abstrakta och faktaorienterade (Olsson, 2008). De talar mer i påståendeform och längre tid än kvinnor (Olsson, 2008). Mäns tal innehåller fler svordomar, dialektala tonfall och uttryck vilket visar en dragning mot att bryta med normer för korrekt språk. Generellt uttrycker sig kvinnor enklare, mer talspråksnära och vardagligt även i skrift. De talar mindre och kortare. De lyssnar och frågar och anpassar sig mer efter andra. Kvinnor tenderar också att undervärdera sig själva och att i tal och skrift förringa sina insatser (Schlyter,1986).

Kön och genus

Ordet genus blev vanligt i Sverige under 1980-talet, innan användes ordet gender eller biologiskt/socialt kön. Begreppet genus har många definitioner och är något som ständigt diskuteras och omformuleras. I den västerländska kulturen delas kön och genus upp i två biologiskt klart åtskiljbara kön som i sin tur ses som grund för genus och där kön/genus bestäms av könsorganens utseende. I andra kulturer finns tre eller fler genus, exempelvis där biologiska män lever som kvinnor och där man bestämmer genus efter sysslor och inte biologiska kön (Gothlin,1999). Förutom mansforskning så har en ny gren av genusforskning tillkommit under benämningen ”queer” ett begrepp med en bredare beteckning för gay, homosexuell, bisexuell och transsexuell en forskning som utifrån icke-dualistiska könade positioner ställer nya, ofta besvärliga frågor om sexualitet, kön, och genus och ser till exempel transsexualitet som en möjlighet att befinna sig i positioner utanför de ”normala” könen (Gothlin,1999). I denna studie definierar vi genusbegreppet till att innehålla två biologiskt åtskilda kön, man och kvinna , präglad ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv som vi kallar för genusperspektiv.

Syfte

Vi ville undersöka familjerådgivarens förståelse och referensramar av kön och genus som har betydelse för hur hon eller han förhåller sig till sig själv och till par,man och kvinna i terapi.

Vår frågeställning är: Vilken föreställning har familjerådgivaren gällande genusperspektivet i mötet med paret?

Metod

Val av metod för att insamling av data.

Vår forskning har vi sökt via litteratur och forskningsartiklar samt debattartiklar i tidskrifter. Vi har använt oss av databaser: Google, Elin och Genusforum. Forskning kan handla om hur verkligheten ser ut och varför den ser ut som den gör men också hur människor har en föreställning om verkligheten, det vill säga, uppfattar och tänker kring denna verklighet. Vi valde att använda oss av kvalitativ metod i vår forskning med fenomenografisk ansats då vi ville undersöka familjerådgivarens *föreställning* om sig själv i mötet med paret utifrån ett genusperspektiv. Då huvudsyftet för den fenomenografiska ansatsen är att beskriva hur fenomen eller objekt i omvärlden uppfattas av människor passar denna metod vår studie. Det är inte verkligheten utan det som visas för våra sinnen som är centralt (Starrin, 1994). De kognitiva relationer till verkligheten som vi har kan ske i en mer eller mindre omedveten

process där vi tar till oss omgivningens föreställningar och normer. Eller så formas den kognitiva relationen via ett avsiktligt tänkande genom reflektion på den konkreta situationen (Starrin, 1994).

Urval

Då vi ville undersöka familjeterapeuternas föreställning om genusperspektivet i mötet med man och kvinna riktade vi oss till familjerådgivare som dagligen mötte par. Vi avgränsade oss till att intervjua familjerådgivarnas möten endast med par och inte familjer med barn då det var mötet med man och kvinna som vi ville undersöka. Familjerådgivare är den grupp som oftast träffar par, dvs. man och kvinna, och därför valde vi bort exempelvis familjeterapeuter inom vuxen- och barnpsykiatri där familjebegreppet förekommer mer varierat.

Urvalet omfattade familjerådgivare i södra Sverige. Vi valde att intervjua hälften män och hälften kvinnor, vilket inte är lika med att det är representativt för könsfördelningen för familjerådgivare som grupp. Men vi ville undersöka både manliga och kvinnliga familjerådgivares föreställningar gällande genusperspektivet i mötet med par.

Vi skickade brev till slumpmässigt utvalda familjerådgivningsbyråer i södra Sverige där vi presenterade oss och vårt valda forskningsområde, med förfrågan om att vilja delta i vår studie. Vi fick positiva svar från kontaktpersonen på rådgivningsbyråerna som själva valde ut våra informanter. Därefter kontaktade vi informanterna via telefon och mail och bokade tid med var och en. Vi besökte sedan familjerådgivningarna för att intervjua familjerådgivare som svarat ja till intervjun. Vi valde att begränsa antalet till 12 familjerådgivare för att materialet skulle bli hanterbart och inte för stort för vår studie.

Familjerådgivarna/informanterna har alla en längre erfarenhet av psykosocialt arbete innan de blev familjerådgivare. Informanterna hade arbetat i yrket från mindre än 1 år till 30 år. Nio av familjerådgivarna hade arbetat mer än 6 år som familjeterapeuter. Då familjerådgivarnas medelålder befann sig vara hög mellan 40-65 år blev vi begränsade att få en spridning åldersmässigt. Alla familjerådgivare hade psykoterapiutbildning steg 1, fyra var legitimerade psykoterapeuter.

Intervjumethodik

Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer som var uppbyggda utifrån de tema och frågeställningar vi ville undersöka. Denna metod valdes för att vi ville få information rörande våra frågeställningar som rörde vissa teman samtidigt som att vi ville försöka ge utrymme för varje informants tankar och reflektioner. Detta för att vi så lite som möjligt ville styra informanterna och att vi så förutsättningslöst som möjligt ville undersöka deras föreställningar. Efter att intervjumanualen färdigställts genomförde vi två pilotintervjuer

med familjerådgivare för att fånga upp eventuella brister i manualen. Efter pilotintervjuerna hade vi en genomgång av intervjufrågorna för att försäkra oss om att vi som enskilda intervjuare ställde öppna frågor i samma följd, vilket inte betyder detsamma som att informanterna gav svar i en följdordning. Vi använde oss av öppna frågor men med fokus på vissa områden men att informanten gavs möjlighet att styra in intervjun på egna teman. Vi använde oss av en bild där vi ritade en triangel som bestod av terapeuten samt paret, man och kvinna, och bad att informanten berätta hur hon/han tänkte kring denna terapisisituation. Detta för att inte försöka styra informanten och få i möjligaste mån en öppen diskussion hur det kan vara att möta man och kvinna. Våra intervjuer varade i 45-90 minuter.

Datainsamling

Samtidigt som vi antecknade vad informanterna berättade spelade vi in intervjuerna på band. Efter varje intervju gjorde vi en skriftlig sammanfattning. Därefter lyssnade vi på banden från intervjun för att säkra eventuella missförstånd i det skrivna materialet.

Analys och bearbetning av intervjuerna

Vår analys och bearbetning av intervjuerna kan delas in i flera faser. Vi bekantade oss med datan genom att ostrukturerat läsa igenom våra anteckningar ett flertal gånger för att försöka hitta väsentliga kvalitativa skillnader. Genom att läsa anteckningar, nedskrivna sammanfattningar, lyssnat på banden har vi sökt mönster som kan ses i form av skillnader och likheter. Därefter på ett mer systematiskt och konkret sätt har vi försökt hitta skillnader och likheter i utsagorna vilket kan ske genom att intervjuutsagorna jämförts mot varandra. Nästa steg har varit att dela in dessa utsagor i kategorier för att sedan bilda begrepp som koncentrerar iakttagelserna i materialet. I vår analys försökte vi att upptäcka företeelser, egenskaper och innebörder som är relaterade till varandra och att sedan förstå dem i en helhet. Omfattning av studien när det gäller antalet deltagare och den här typen av analys av materialet som vi valt att göra ger oss inga möjligheter att generalisera resultaten men att kvalitativt försöka identifiera uppfattningar och beskriva variationer av uppfattningar kan täcka in en del av variationer i uppfattningar som gruppen familjerådgivare har. I den kvalitativa intervjun kan man inte bortse från förförståelse. I vår bearbetning kan vi inte frigöra oss från våra egna förväntningar, farhågor, åsikter, fördomar, känslor och värderingar. Vi har dock försökt att medvetandegöra dem så långt det går genom att aktivt pröva om våra tolkningar påverkats med att söka andra möjliga tolkningar. Vi kan inte i vår forskning bortse ifrån vårt kön, att det har påverkat vår analys, diskussion och resultat. Rose-Marie Eliasson, forskare, menar att könet påverkar forskning genom de erfarenheter vi gör som människor, våra kompetenser, värderingar och undringar har betydelse för vår världsbild (Starrin,1994).

”Vad vi kan göra i kvalitativ forskning är att eftersträva en öppenhet i förhållande till den studerande verkligheten. Detta förutsätter i sin tur att vi försöker göra oss själva medvetna om och synliggöra de föreställningar av olika slag som vi bär med oss in i forskningsarbetet” (Starrin, 1994 s.147). Att vi intervjuare var två kvinnor kan ha påverkat de intervjusvar vi fått. Likaså vår bakgrund som familjeterapeuter, att vi arbetar med familjerådgivning och vuxenpsykiatri kan ha färgat analysen av intervjuberättelserna i vår resultatredovisning. Förtjänsten med kvalitativa undersökningar är rikligheten på data men just detta är samtidigt den kvalitativa analysens stora problem. I vår analys har vi begränsat oss till vissa teman men med medvetenhet om att vi har sorterat bort andra intressanta teman. Slutligen har vi ifrågasatt oss själva och även försökt att analysera hur det var för oss två kvinnliga intervjuare att intervjua manlig respektive kvinnlig familjerådgivare.

Etiska överväganden

Intresset att få ny kunskap ska vägas mot kravet av skydd av individer som deltar i studierna. Det är av vikt att inte informanten riskerar att pekats ut. Vi är medvetna om att familjerådgivare är en begränsad grupp speciellt när de arbetar på familjerådgivning även om vi har valt ett stort urvalsområde i södra Sverige. Vi har valt att inte namnge någon eller att namnge arbetsort vilket vi också var tydliga med till informanterna. Vi har gjort kritiska granskningar av våra informanternas uttalanden men det är viktigt att se att vi har i resultat och i diskussion riktat kritik mot det terapeutiska fältet som helhet, vilket även inbegriper oss själva och inte till någon enskild terapeut. Varje frågeområde kommer att redovisas och ett sammanställt resultat av varje frågeställning. I intervjuerna har vi hittat mönster som är gemensamt för vilka betydelser de intervjuade familjerådgivarna ger kön. De resultat som presenteras är summan av de tolkningsrepertoarer, de förklaringar som familjerådgivarna upplever att deras könstillhörighet kan ha betydelse i klientmötet.

Resultatsammanställning

Vid inledningen av intervjuerna uttryckte flera familjerådgivare att de inte har så stor kunskap kring vad genusperspektivet egentligen innebär. Flera uttryckte att det under intervjuens gång kom upp frågeställningar som de inte tidigare funderat över. Under intervjun djupnade reflektionerna och alla intervjuade ger efter hand exempel på flera situationer när deras könstillhörighet upplevs ha påverkat klientmötet. Även frågeställningarna fördjupades och ledde till nya frågor och ett ökat intresse och nyfikenhet vid intervjuens slutskede. Några familjerådgivare uttryckte sig så här vid inledningen av intervjun:

”Jag har ingen direkt genuskunskap, jag använder mig av min egen naiva teori”

”Har inte funderat djupare på det. Har jag en tanke på kön när par aktualiseras här? Jag har inte tänkt på det”.

I slutet av intervjun märktes ett ökat intresse:

”Varför har vi inte pratat om det här tidigare, man lever ju i det själv hela tiden.”

”Det är viktigt med genusperspektivet, hur jag är som terapeut förmedlar något till paret. När de kommer till mig som expert ska jag ju förmedla både manligt och kvinnligt...det är väl det som är det knepiga.”

Alla familjerådgivarna säger vid intervjuens slut att det varit spännande att bli intervjuade kring detta tema och att det var mer intressant än vad de från början tänkt sig.

Kön och genus.

Vi ville undersöka familjerådgivarens förståelse och referensramar av kön och genus som har betydelse för hur hon eller han förhåller sig till sig själv och till par/ man och kvinna i terapi.

De flesta av familjerådgivarna inte hade en klar och direktbild kring föreställningen om begreppen genus och kön.

”Viktiga saker. Jag tror det finns skillnad på kön och genus men det hänger ihop. Kan inte svara på det. Uttjatat begrepp viktigt men lite löjligt.”

”Vet inte om jag ska vara ärlig.”

”Har inte tänkt på det så. Jag tänker nog att jag har en konstllhörighet, att jag är en man.”

Familjerådgivarna fick under intervjuens framskridande få sin bild av kön respektive genus att framträda tydligare.

Fyra av familjerådgivarna föreställning om kön sågs som en skillnad. Kategoriseringen innebär att män och kvinnor uppfattas att ha distinkt åtskilda eller motsatta egenskaper som kan förklaras i biologisk ursprung eller yttre påverkan eller bådadera.

”Vi ska leva jämställt men vi är så olika. Männen gör vissa saker och kvinnor vissa. Vi tänker olika.”

”Kön, man och kvinna rent biologisk skillnad. Hur man ser ut. Genus svårare begrepp. Hur man är, född med manlig kropp kan man ändå vara hur som helst

”Kulturella skillnader mellan man och kvinna. Laddat begrepp, fysisk olikhet därutöver väldigt lite olikheter.”

Ett flertal familjerådgivare kategoriserade kön och genus som uppdelning i två kön som ses olika eller motsatta utifrån kultur. Detta sätt att organisera sin verklighet kan variera över tid och mellan och inom kulturer.

”Man och kvinna lever i skilda världar i

samhället i stort. Manligt perspektiv är det som gäller...se krig miljöförstöring, finanskriser. Om kvinnor var i maktposition skulle det se annorlunda ut.”

”Sättet som man kan se på världen utifrån kön har man utifrån de roller, värderingar, referensramar fått under socialiseringsprocessen. Det moderna samhället fortfarande patriarkat...formar människori litteraturen ofta den patriarkala synen, högsta makten, gud en man”

Några av familjerådgivarna ansåg att det inte var könet som spelade roll utan det var människan man såg.

”Jag ser mer som människa än som kön.”

”Jag har inget behov av den debatten- har aldrig känt mig förtryckt som kvinna. Jag tänker inte i de termerna.....som familjerådgivare möter jag människor inte könet”

intervjuerna framkom dessutom att begreppet kön och genus associerades till sin egen familj eller ursprungsfamilj.

Kön som association till egen familj / ursprungsfamilj. Några av familjerådgivarna kopplade samman sin begreppsvärld om kön och genus i terapirummet till sin egen ursprungsfamilj eller nuvarande familj.

”Samtidigt inte lätt för det är typiska könsroller hemma. Kompllicerat, förändringar tar tid, ger bakslag. Att stå ut med att det är så här.”

”Förebilden från sin egen familj har betydelse. Inget är givet, det är viktigt att fråga hur tänker dom”.

”Kulturen hur vi är uppfostrade vad vi fått med oss hemifrån och media”.

En familjerådgivare uttryckte hur bilden av kön och genus kunde se ut beroende på utbildning och plats.

”Könsroller mer konservativa på landsbygden. Ort och utbildning spelar roll.”

Kön som redskap och resurs - Allians.

När de intervjuade familjerådgivarna fick frågan om de tror att den egna könstillhörigheten påverkar skapandet av allians svarade sju att de tror att det egna könet har betydelse.

Sex familjerådgivare tog upp att de ser en risk med att stötta det motsatta könet för mycket.

Alla pratade i det här sammanhanget om balans, att det är viktigt att balansera upp samtalet så att både mannen och kvinnan känner sig förstådda. Åtta stycken ansåg att det kan vara lättare att förstå klienten av samma kön. Man resonerar här utifrån att man vet vad det innebär att vara man respektive kvinna.

”Fördel med att vara kvinna, vi kvinnor skapar banden och män vänder sig gärna till kvinnor. Nackdel att det kan upplevas som om man kör samma snack som frun.”

”Jag kan hjälpa kvinnan att förstå hur det är att vara man.”

Några kvinnliga familjerådgivare hade tankar om de förväntningar som paret hade på en kvinnlig familjerådgivare jämfört med manlig.

”Är försiktig ibland för att jag är kvinna. Om jag varit man hade det varit mer tillåtande att vara utmanande. Paret har förväntningar på mig som kvinna, det går inte att tänka bort.”

”Det är lätt att få allians med kvinnan, jag ser upp med det..jag får också se upp så att jag inte allierar mig för mycket med mannen”

”Det är en annorlunda situation för mannen, det kan bli så att han inte känner sig förstådd...blir utanför”)

Ett fåtal familjerådgivare tog upp att paret ibland har önskemål om familjerådgivarens kön. Exempelvis har kvinnan önskemål om en manlig familjerådgivare för makens skull.

Några familjerådgivare ansåg att den egna könstillhörigheten inte har någon betydelse och uttrycker det på följande sätt:

”jag skapar allians med relationer och inte personer, det handlar mer om hur jag är som terapeut, inte om vilket kön jag har”

”Det är inte könet som avgör var man hamnar...det är människan.”

En familjerådgivare har förändrat sitt sätt att konceptualisera kring alliansskapandet genom att hon medvetet arbetat med att öka sin kunskap kring genus och kön: *”Jag är mer vaksam på mig själv, jag tassar inte runt längre. Tidigare lade jag mer krut på att samgå med mannen...hur ska mannen bli bekväm. Genom min ökade medvetenhet funderar jag över vad som egentligen pågår när jag matchar honom så mycket? Det är också lätt att som kvinnlig terapeut tro sig förstå kvinnan, att man inte frågar henne så mycket.”*

Ett flertal familjerådgivare uttryckte initialt att den egna könstillhörigheten inte har någon betydelse vid skapandet av allians, men det fortsatta resonemanget blir motsägelsefullt, då informanterna gav tydliga exempel på hur det egna könet faktiskt kan påverka.

”Det har ingen betydelse att jag är kvinnlig terapeut i alliansskapandet” Samma informant säger senare så här: *”Jag känner igen mig oftare i kvinnan. Det är svårt att skapa allians med båda”*

”Det är inte könsbundet att matcha...det finns en risk att stötta det motsatta könet väl mycket.”

Familjerådgivarna uttryckte att skapandet av allians handlar om matchning och att det inte behöver vara könsbundet. Det handlar mer om hur man är som terapeut. I de vidare reflektionerna beskrev informanterna hur den egna könstillhörigheten ändå kan påverka

balansen i samtalet och såg en risk i att det kön som är underrepresenterat kan känna sig ansatt.

Makt

Maktperspektivet är centralt, eftersom könsordningen utgörs av maktrelationen mellan kvinna och man. På frågan om familjerådgivarna tar upp maktbegreppet utifrån könsordningen i parrelationen, så var det ingen som svarade ett entydigt ja på den frågan. Alla sade att maktbegreppet finns med i rummet även om det inte alltid lyfts upp och benämns i ord. Det är ett begrepp som de har med sig, men närmar sig med försiktighet i parsamtalet. Alla familjerådgivarna tycker att begreppet som sådant är viktigt och ger exempel på det som kan tolkas som maktobalans i parrelationen. Att aktivt lyfta begreppet vid parsamtal är dock inte alltid självklart.

”Över och underläge finns med. Mannens arbetsliv ses som viktigare än kvinnans.”

”Tar inte alltid upp det. Viktigt att prata om hur vi ska prata innan vi pratar om det...att det inte får konsekvenser för den i underläge. Behöver sällan fråga för det kommer ändå upp.”

”Frågar efter deras tankar till det...uppdraget. Det måste finnas acceptans för den frågan.”

”Tar ofta upp det men inte i första hand...glider in på det”

Några familjerådgivare(män) säger att de ser en fördel med sin egen könstillhörighet när de ska prata kring makt:

”Tror att det är lättare att vara manlig terapeut än att mannen har två arga kvinnor.”

”Tar absolut upp jämställdhet. Frågar hur de gör, hur tänker de...en manlig terapeut har nog mer mandat att ifrågasätta en man.”

En familjerådgivare (kvinna) säger att den egna könstillhörigheten kan vara ett hinder:

”Försöker få det mer neutralt, inte så laddat...nu tänker han om mej att jag är en rödstrumpa.”

Språk

Vi ville vi även undersöka familjerådgivarnas föreställningar om hur de använder språket i förhållandet till klienternas kön, man och kvinna. Hur kvinnor och män betecknas i det talade språket och hur kvinnliga och manliga familjerådgivare använder språket, hur de talar om och till män och kvinnor. De flesta av familjerådgivarna upplevde att klientens könstillhörighet påverkar hur de talar till klienten, det är en skillnad i hur de talar med man och en kvinna som bygger på ett förhållningssätt att kvinnan och mannen är mer olika än lika. Men att det sker oftast på ett icke medvetet sätt.

”Förmodligen gör jag en skillnad”

”Jag gör ingen medveten skillnad men det skulle inte förvåna mig om där är en skillnad”

”Vet inte. Tror det, men jag har inte märkt det”

”Jag skulle bli förvånad om jag inte har olika språk till män och kvinnor”

Någon familjerådgivare ansåg att det fanns olikhet mellan könen att uttrycka sig och att det medverkade till svårigheter i kommunikationen paret emellan.

”Kommunikationsproblem uppstår hos paret för att de talar olika språk”

Några av familjerådgivarna uttryckte under intervjuens gång

”Män har sitt språk, de är mer konkreta”

”Hur tänker du till mannen och hur känner du till kvinnan”

”Kvinnan i är i minoritet, jag är försiktigare mot henne, jag är mer direkt mot mannen”

En kvinnlig familjerådgivare uttryckte att kvinnor tolkar i det ickeverbala.

”Tonvalet kan vara olika, orden mindre betydelse. Kroppsspråk är viktigt”

Flera familjerådgivare menade att kvinnan har ett mer utvecklat språk för känslor.

”Kvinnor förstår mer utifrån känslor jag utgår ifrån det”

Några manliga familjerådgivare uttryckte att de för att matcha mannen använde sig av svordomar, sporttermer och tekniska termer.

”Svär lite mer till män tror jag att jag gör”

”Pratar gärna i sporttermer, tekniska termer till mannen”

Flera familjerådgivare ansåg sig inte göra någon skillnad utan att de var könsneutrala i sitt sätt att matcha paret i språket. Att inte förhålla sig till olika sätt utifrån om klienten är en kvinna eller man utan anpassa språket till individen, där inte könet avgör.

”Det skulle vara obehagligt om jag omedvetet kan vara olika”

”Inget medvetet, mer person än kön”

”Anpassar mig till den jag möter, ibland talar jag mitt språk då säger jag det”

Tid/utrymme

Vi ville också undersöka om hur familjerådgivarens föreställning kring hur tiden under sessionen fördelas mellan paret i rummet. Forskningen har tidigare visat på att utrymme i exempelvis media, tidningar och television ser olika ut beroende på kön. När det gäller tidens disposition på man och kvinna i terapirummet finns mycket litet forskat och därför tyckte vi det var intressant att ställa den frågan. När vi intervjuade Familjerådgivarna om hur de uppfattade att de fördelade tiden till paret var inställningen övervägande att terapeuten hade en strävan mot att vara så rättvis som möjligt, där ingen av mannen eller kvinnan ska känna sig orättvist behandlad.

”Jag tror jag ger lika. Inte medveten om jag gör skillnad. Vill att de ska få den tid de vill, ofta tar kvinnan mera plats. Ger mannen mer plats i början”

Trots detta berättade samma informant att det förekom att någon hos paret uttryckte missnöje efteråt. Fyra av informanterna ansåg att det ibland behövdes mer tid för någon i paret, av mannen eller kvinnan för att skapa en allians.

”Funderar ofta på det. Den ene är mer pratsam än den andre. Ingången viktig för att göra en struktur på samtalet. Intervjuar en i taget. Säger ibland att jag märker att du pratar mer och att du är tyst. Vad tänker ni om det?”

”Inte könsbundet mer tid, målet är att båda ska komma till tals. Jag ger mer tid till någon”

”Jag skapar medvetet utrymme för den som pratar minst.”

Flera av familjerådgivarna sa att det oftast var mannen som var mer motsträvig att komma på samtal och då försökte terapeuten ge mer tid till mannen för att skapa allians.

”Jag kanske frågar mannen mer”

”En trög man får mer plats, Jag drar i mannen om kvinnan pratar mest”

”Ger mannen mer tid bromsar kvinnan”

En familjerådgivare uttryckte att om det var det kvinnan som hade svårt att uttrycka sina behov och då gav familjerådgivaren henne mer tid.

”Kvinnor som har svårt att uttrycka sina behov ger jag mer tid”

Någon familjerådgivare uttryckte att hon ändrat sitt förhållningssätt till man och kvinna i terapirummet.

”Vänt mitt tänkande från skuld till ansvar, har tidigare varit påverkad av skuld och ansvarskänslor.. Jag har vänt mig till henne och fått tema, låtit henne få ett för stort ansvar. Nytt att göra honom mer ansvarig, inte se till att han får plats.”

Utbildning i kön och genusvetenskap

Vi frågade familjerådgivarna om och vilken utbildning de hade i kön- och genusvetenskap. Många av familjerådgivarna svarade att kön och genusperspektivet inte förekommit i någon utbildning.

”Inget genusperspektiv i utbildningen men jag har själv skaffat mig utbildning i en annan yrkesutövning”

”Jag har inte fått något i mina utbildningar”

”På socionomutbildningen minns jag inte att det var något”

Flera familjerådgivare sade att genusperspektivet ingått i deras utbildning men inte av någon större omfattning.

” Steg 1 inte mycket, Familjeterapiutbildning plockade in ett feministiskt perspektiv. Steg 2 genomlyses alldeles för lite, illa”

”Mycket lite, en eller två gånger. Det har blivit mer aktuellt när jag började som familjeterapeut.”

Under intervjuens gång uppstod efterfrågan från familjerådgivarna av mer av kunskap kring genus och kön genom reflektioner och frågor.

Flertal av familjerådgivarna uttryckte

”Genus/kön tänker du (fråga riktat till intervjuaren) att det är någon skillnad?”

”Genuscertifiering - hur gör man egentligen det?”

”Hur kan man mäta det här? Det kan inte vara en lätt uppgift, det är ju så mycke... Det är ett intressant ämne som man brottas med hela tiden”

Könstillhörighetens betydelse vid handledning

Frågan som ställdes var hur man pratar i handledningssammanhang kring kön och genus. Vi fann att det är en skillnad i hur familjerådgivarna resonerar kring genus och kön i handledningssituationen och i relation till kollegor, jämfört med resonemanget kring mötet med klienter. I det här sammanhanget uttrycker familjerådgivaren sig mer personligt. Samtliga familjerådgivare uttrycker att de har lätt för att hitta exempel på hur de kan påverkas av könstillhörigheten och efterfrågar en mer medveten diskussion både i handledningssituationen och kollegor emellan. Deras handledningsgrupper tar upp könsperspektivet, utifrån manligt och kvinnligt, men samtliga familjerådgivare är samstämmiga i att temat inte lyfts medvetet:

”Det manliga och kvinnliga finns där och vi använder oss av kön och genus fast på ett omedvetet sätt. Det är inget vi lyfter medvetet i kollegiegruppen... genus blir något som vi tror att vi kan.”

”Vi har kollegial handledning, vi använder oss av våra olika kön... vi reflekterar utifrån man och kvinna.”

”Det hade varit intressant om vi pratat mer medvetet om temat i handledningen.”

Några familjerådgivare tyckte att handledarens kön spelar roll.

”I en övergreppsgrupp valde vi manlig handledare för att få lite motvikt i form av en god man”

”Jag formulerar mig annorlunda beroende av könet, jag ifrågasätter en man mer. Jag värjer mig mot olikheten... har lättare att ta till mig en kvinnlig handledare.

En familjerådgivare efterlyste en mer utmanande/förändrande dialog kring kön och genus:

”Vi pratar förhållandevis lite om genusfrågor. Vi pratar mer om att kvinnor är så och män är så, utifrån ett förståelseperspektiv. Vi pratar inte utifrån ett utmanande/förändrande perspektiv. Vi pratar kön ja - men när det gäller genusperspektiv alldeles för lite.

Några manliga familjerådgivare tog upp hur det kan kännas att vara i minoritet som man bland övervägande kvinnliga familjerådgivare: *”Vid mitt första Kfr-möte (Kommunala familjerådgivares förening) som ung familjerådgivare kändes det som att var i ett hav av tanter. Då kändes det som om våra röster inte blev hörda”*

”I början kändes det som att vara en grupp småpojkar bland erfarna kvinnor. Man hittade inte riktigt sin plats... eller fick man inte hitta den?”

Fler åsikter om könsperspektivet utifrån det kollegiala sammanhanget:

”Varför pratar vi inte om detta tema i alla dessa kollektiva sammanhang?”

”Det är skrämmande att vi inte pratar om kön kollegor emellan, vi måste våga prata om det. Man kan hamna i underläge som kvinnlig terapeut, när en man uttalar sig väger det tyngre.

Diskussion

Metoddiskussion

Att vi valde en kvalitativ metod för vår frågeställning berodde på att vi ansåg att en semistrukturerad intervju skulle ge den information som vi efterfrågade. Det finns också möjlighet att ställa följdfrågor som fördjupar kunskapen. En enkät skulle inte belysa en praktik som bygger på dialogisk växelverkan. Vi ville så lite som möjligt styra informanten, dels för att vi så förutsättningslöst som möjligt ville undersöka deras föreställningar. Vår egen påverkan i intervjusituationen, i vilken utsträckning vårt eget deltagande kan ha påverkat informanterna är svårt att påvisa men det finns risk för att vi som intervjuare med olika bakgrund och kvinnligt kön påverkat informanternas svar utifrån att vi har olika värderingar och referensramar. I några situationer har vi kanske låtit våra egna värderingar skina igenom, det vi har sagt och efterfrågat, för att skapa ett klimat av avdramatisering, normalisering och för att skapa en arbetsallians också för att dessa föreställningar är en del av oss själva och vi är en del av intervjusituationen och sammanhang. Vi anser oss inte kunna stå utanför könsskillnader som är den grundläggande och allra viktigaste distinktion som vår sociala identitet är uppbyggd på. (Petitt, 1994)

Vi har i analysen försökt att gå in i materialet för att söka fram alla utsagor, handlingar och sekvenser som rör det vår undersökning söker svar på. Vi har försökt medvetandegöra våra förföreställningar i tolkningen av dessa resultat men är medvetna om att vår egen förförståelse påverkar vår analys. Informanternas höga genomsnittsålder är en faktor som kan ha påverkat resultatet då genusperspektivet hela tiden står under en förändring.

Inledning till resultatdiskussionen

Att genusmedvetenhet är en inre process som man aldrig blir riktigt färdig med blev tydligt för oss som gjort denna studie. Intervjuerna ledde till nya tankar och frågeställningar både för oss och familjerådgivarna. Bäckblom (2008) konstaterar i sin studie att själva intervjusamtalet innebar generellt en förändring för familjerådgivarna avseende ämnets betydelse. Hon skriver att ämnet uppfattades inledningsvis som viktigt och ytterligare relevant vid intervjuens avslutning. Vi ser samma mönster i våra intervjusamtal och konstaterar att det finns ett behov av en mer levande diskussion kring temat genus och kön för att ifrågasätta traditionella könsroller. Vi uppfattade en skillnad i hur familjerådgivarna resonerar kring sig själva i och utanför terapirummet. Familjerådgivarna var mer öppna när de beskrev sin roll i handledning och som kollega. Vi tror att det krävs en självreflektion och ett kritiskt granskande av sig själv för att nå en genusmedvetenhet. (Walters, 1998 m.fl.) Det innebär att behöva omvärdera sin syn på sig själv många gånger både i sin yrkesroll och sin roll som man och kvinna. Könsroller och könsskillnader är den grundläggande och allra viktigaste distinktionen som vår sociala identitet är uppbyggd på (Petitt, 1994). Allt kan ses ur ett genusperspektiv. Det är lätt gå in i de könsroller som är bestämda utifrån vår kultur och samhälle. Kanske är det överhuvudtaget omöjligt att stå utanför ett könsperspektiv. Att ha ett genusperspektiv innebär att problematisera kön och ifrågasätta det som är självklart (Flordh, 2008). Vid inledningen av intervjuerna uttrycker flera familjerådgivare att de inte har så stor kunskap kring vad genusperspektivet egentligen innebär.

Grundtesen i genusforskning idag är det sätt på vilket vi människor förstår kön och ger det betydelse och konsekvenser för hur vi organiserar och lever våra liv och för hur vi förstår oss själva (Magnusson, 2005; Pörtfors, 2007). Hur terapeuter definierar och pratar kön får konsekvenser i terapirummet (Pörtfors, 2007). Det är terapeuten som definierar situationen/sammanhanget och en vanlig begränsning är att terapeuten betonar betydelsen av den unika individen så att det blir möjligt att bortse från sociala, kulturella kategorier som också påverkar. Vid en studie kring vilken betydelse terapeutens kön har när det gäller att engagera män i familjeterapi fann man att det inte är någon signifikant skillnad utifrån terapeutens könstillhörighet (Dienhart 2001). Resultatet visade att terapeutens medvetenhet om genusperspektivet däremot hade betydelse. Det är av vikt att som terapeut granska hur den egna synen på man och kvinna påverkar hur vi bemöter par i terapi (Dienhart 2001). Vi anser att genusperspektivet inom familjeterapi behöver lyftas och beforskas mer än vad som hittills är gjort (Dienhart 2001; Garfield 2004; Waldegrave 2009).

Vår studie

Att ha ett genusperspektiv innebär att problematisera kön och ifrågasätta det som är självklart (Flordh, 2008). För att kunna problematisera kön behöver vi kunskap. Vid inledningen av intervjuerna uttrycker flera informanter att de inte har så stor kunskap kring vad genusperspektivet egentligen innebär. Flera uttrycker att det under intervjuens gång kommer upp frågeställningar som de inte tidigare funderat över.

I en fenomenografisk studie gjord av B. Dalin urskiljs två principiellt olika sätt för hur kognitiva relationer till världen kommer till uttryck. Å ena sidan sker detta automatiskt i en mer eller mindre process som upprepas när situationen kräver eller så formas den kognitiva relationen via ett avsiktligt tänkande med reflektion i den konkreta situationen (Starrin 1994). Under intervjun djupnar reflektionerna och alla intervjuade ger efter hand exempel på flera situationer när deras könstillhörighet upplevs ha påverkat klientmötet. Även frågeställningarna fördjupas och leder till nya frågor och ett ökat intresse och nyfikenhet vid intervjuens slutskede. Flera av informanterna säger vid intervjuens slut att det varit spännande att bli intervjuad kring detta tema och att det var mer intressant än de från början hade tänkt sig. För de flesta familjerådgivarna var kön ett känt begrepp medan genusbegreppet framstod mer oklart och diffust. Bara en av familjerådgivarna uttryckte att hon hade kunskap om genus och någon uttryckte att hon hade sin egen modell gällande genus. Reflektionerna kring genus ökade under intervjuens gång och vid intervjuens slut efterfrågades mer kunskap.

Traditionella roller är en viktig del av äktenskapskonflikter (Lundblad, 2005; Bäckblom, 2008). Det påverkar hur paret ser på varandra och vad de förväntar sig av och hur de samspelar med varandra. Om inte paret är medvetna om de könsroller som formas i kulturen, samhället och på en individuell nivå, finns en risk att man och kvinna luras på viktiga delar av livet. Mannen kan exempelvis få minskad möjlighet att lära känna sina barn och få en sämre relation till barnen och även till partnern. En nära relation till barnen kan göra en separation mindre smärtsam och anpassning till en ny familjesituation lättare. Kvinnan förlorar ofta mer ekonomiskt i ett traditionellt könstänkande. Vi tror att istället för att vara instängda i våra stereotypa könsroller så får både kvinnor och män större frihet, mer variationer, mer möjligheter att uppnå en högre livskvalitet.

Det finns en risk att utifrån terapeutens egen förföreställning om manligt och kvinnligt, möta par utifrån ett traditionella könstänkandet. För att könsrollstänkandet ska utmanas krävs det en medvetenhet om terapeutens eget genusperspektiv. I triaden mamma- pappa- barn, har forskning har visat på en skillnad på att barn oavsett kön i första hand ger pappan sitt stöd vid konflikter hos föräldrarna. (Davis, 1998) Kan detta resultat kopplas till triaden kvinna – man –

terapeut? Finns det en risk att det även i det terapeutiska sammanhanget blir mannen som stötts mest utifrån att vi tänker att män kan känna sig obekväma i terapituationen? Vår studie visar att övervägande av familjerådgivarens föreställning om kön visar ett skillnadstänkande där också familjerådgivarens eget kön har betydelse i alliansskapandet. Några uttryckte att det kan vara lättare att förstå en klient av samma kön. I våra resultat finns också ett resonemang att det finns en risk att stötta det motsatta könet väl mycket, vilket forskning visar där de menar att terapeuter definierar klienters problembild på olika sätt utifrån deras egen och på klientens könstillhörighet. I forskning framkommer också att manliga och kvinnliga terapeuter har skilda uppfattningar rörande manliga och kvinnliga klienter, särskilt i inledningsskedet av behandlingen. Och att det finns skillnader i uppfattningar om vad som ska hjälpa klienterna beroende på deras könstillhörighet. Det är viktigt att skapa en god allians för det fortsatta arbetet. Vår grupp av familjerådgivare lyfter fram vikten av matchning i alliansskapandet vilket inte behöver vara könsbundet utan beroende på personligheter hos terapeuterna, men pekar samtidigt på risken att ha en överrepresentation av ett kön. Vilket synes motsägelsefullt som kanske kan förklaras med genusperspektivets komplexitet.

Könstillhörigheten kan enligt våra familjerådgivare både vara en resurs och en svårighet. En kvinnlig familjerådgivare uttrycker att det är lättare att förstå kvinnan och en manlig informant uttryckte att han kunde hjälpa kvinnan att förstå mannen. Några av familjerådgivarna ser kön som neutralt. En förklaring till denna inställning kan vara familjerådgivarens strävan efter en neutral inställning till könstillhörigheten som grundar sig på en professionellt tänkande om att vi inte ska bemöta en individ olika utifrån den är man eller kvinna. Om familjerådgivaren skapar en allians utifrån ett skillnadstänkande kan det betyda att man bevarar de stereotypa könsrollerna och därmed kan bidra till diskriminering. En familjerådgivare som medvetet ökat sin kunskap om kön och genus beskriver sitt sätt att konceptualisera sitt alliansskapande med att hon inte längre tar ansvar för någon, mannen eller kvinnan i samtalet. Resonemanget bygger på en studie där resultatet visar att kunskap om genusteori påverkar sättet att bemöta paret och är ett viktigt utvecklingsområde inom familjerådgivning (Bäckblom, 2008).

Familjeterapin anklagas för att de bortser från könstrukturerad maktfördelning inom familjen (Magnusson, 2005). Makt är en faktor i alla relationer. Vår studie visar att familjerådgivarna tar inte upp maktperspektivet med självklarhet i parsamtalet, det är ett begrepp som man har med sig, men närmar sig med försiktighet i parsamtalet. Makt verkar vara ett laddat begrepp, att ifrågasätta och sträva efter en jämställd relation upplevs ofta som

hotfullt, som hela kärleksrelationen ifrågasätts. I valet mellan att åstadkomma jämställdhet eller bekräfta varandra och kärleksrelationen väljer par ofta det senare (Nordenmark, 2008). Så om vi inte har kunskap om begreppet makt skapar frågan kanske ytterligare konflikter hos paret och maktbegreppet blir ännu mer laddat. I en kanadensisk forskning kring rollfördelning i familjeliv och arbetsliv framkommer det att det fortfarande råder en assymetri i parrelationen. Könrollerna är fortfarande sterotypa, dvs kvinnan sköter hemmet och mannen sköter karriären.(McElwain m.fl, 2005). Familjerådgivarna tycker att frågan om makt är viktig, men påtalar att det är viktigt att prata om hur vi ska prata om det. Ny forskning har också visat att klara könsroller gynnar parrelationer, att sträva efter förändring, mer jämställdhet, ger otydliga roller som skapar fler skilsmässor. Jämställdhet i vardagslivet kräver hårt arbete och vinsterna är inte alltid uppenbara (Nordenmark, 2008). Två manliga familjerådgivare säger att det är lättare för dem som män att ta med maktperspektivet i samtalet med paret medan en kvinnlig familjerådgivare uttrycker att den egna könstillhörigheten är ett hinder att hon ska bli identifierad som en ”rödstrumpa”. Det kan betyda att manliga familjerådgivare har mer auktoritet att ifrågasätta utifrån de föreställningar vi har. Om man går in i begreppet makt går man då ur den neutrala professionella rollen?

I vår studie har vi funnit att de flesta familjerådgivarna talar till man respektive kvinna utifrån en skillnadstänkande när det gäller kön. Vilket inte avviker från mönstret i övriga delar av vår studie. Även här uttrycker familjerådgivaren i början en omedvetenhet hur de pratar kring kön, men vid reflektion tror sig göra skillnad. När vi frågade vidare och de gav exempel blev det tydligt att det fanns skillnad i språket till man och kvinna. Några av de manliga familjerådgivarna uppgav att de använde sig av svordomar, tekniska termer och sportstermer till mannen. En annan familjerådgivare pekade på att kvinnor har ett mer utvecklat känslspråk. Vi menar att detta speglar vår kultur i övrigt, på samhällsnivå och personnivå (Magnusson, 2005). En förklaring till det skillnadstänkande kan vara att familjerådgivarens ambition är att matcha paret, där språket är ett viktigt verktyg, för att få till en arbetsallians som är en av förutsättningarna för förändringsarbete. En annan sida är att om vi tilltalar man och kvinna utifrån våra traditionella föreställningar om manligt och kvinnligt finns en risk att vi fullföljer den kultur som format parterna sedan de var små. Vi ger då inte möjlighet att mannen och kvinnan utvecklas i kommunikation, där mannen och kvinnan har ett mer lika språk, som i positiv dyadisk coping, som består av uppmuntran, empati, öppenhet om känslor och ömsesidigt hjälpsökande, där kvinnors tillfredställelse i relationen ökar med mannens kommunikation och engagemang (Lundblad, 2005). Endast några av familjerådgivare beskriver att det inte är könet utan personen de matchar med språket. Familjerådgivarna

menar att det kan handla mer om mannen och kvinnans utbildning hur man matchar språket. Genom att vara könsneutral finns en risk för att det som i verkligheten är socialt blir en personlig egenskap (Magnusson, 2005). Kan vi bortse från kön när det gäller språk och vad skulle det i så fall betyda? Vi tror att det handlar om hur man gör, vilken position man har utifrån ett genusperspektiv. Om familjerådgivaren har ett väl integrerat genusperspektiv kan det betyda att man har ett professionellt förhållningssätt som vi tror ger varje människa en större frihet att göra samma saker på lika villkor. Men om man använder neutralitet för att man inte vill se att det finns ett genusperspektiv kan man i förlängningen konservera könsrollerna.

När det gäller tid så ger familjerådgivarna svar att det inte är könsbundet, vilken av mannen eller kvinnan som får mest tid, man strävar efter att ge lika tid, men att det i praktiken lutar åt att man skapar mer plats för mannen med argument att mannen är den som är mest motsträvig till att komma på samtal för att skapa allians. Resultat från en forskning om familjeterapeuter både manliga och kvinnliga, avbröt kvinnliga klienter tre gånger fler än männen (Wilson m.fl.). Liknande resultat har hittats i undersökningar kvinnans plats i massmedia jämfört med män vilket skulle kunna styrka resultatet från vår studie.

Att mannen får mer plats kan innebära en risk att vi som familjerådgivare både manliga och kvinnliga, ibland tar över kvinnans roll med att ta ansvar för relationen (Bäckblom, 2008). Om vi som familjerådgivare istället metakommunicerar kring detta i terapirummet kan det leda till att vi istället lägger ansvaret för relationen hos paret. Resultatet pekar på att utbildning i genus och kön hos vår grupp av familjerådgivare är bristfällig. De hade i psykoterapeututbildningen steg 1 eller 2 fått minimalt eller inget alls utifrån genus. En av familjerådgivarna hade gått i gruppterapi och där fått lite kunskap om genus. En annan informant hade arbetat på Kriscentrum och därmed hade hans medvetenhet kring genus ökat, alltså genom praktisk erfarenhet. Efter intervjun efterfrågade en del informanter kunskap och menade att genusperspektivet borde lyftas oftare.

Kan man fundera utifrån att mänskligheten delas in kön, en grundläggande kategorisering i människors sätt att förstå och organisera verkligheten (Magnusson, 2005), så att det blir så självklart att vi inte ifrågasätter det? För att ha ett genusperspektiv innebär det att man måste problematisera kön och granska sådant vi håller självklart (Flordh, 2008). Men vi tror inte det räcker med kunskapen utan genusperspektivet måste vara väl integrerat i oss själva. En integrering där samhällsstrukturer ingår, där det är viktigt att inte hålla isär samhälle och individ utan se samspelet mellan dessa. Och detta kan bara ske genom att ha en återkommande reflektion och diskussion kring detta. Ett annat perspektiv är att vi i Sverige

ser oss som medvetna ur ett genusperspektiv så vi behöver inte denna diskussion. Vi tänker att vi är långt framme när det gäller jämställdhet att det behöver inte ifrågasättas inte minst då vi jämför oss med andra kulturer (Jarlbro, 2008). Eva Bernardt (2008) genusforskare kommenterar sin forskning med ”intressant motsägelsefullt”, att det finns en liberal och tolerant syn på andras liv, att vi anser oss medvetet jämställda, men själva följer en mer traditionell/konservativ stil. Detta kan bekräftas i vår studie att det finns en medvetenhet i terapiesammanhanget men i hemmet är könsrollerna konservativa. Ett annat perspektiv förmedlas av Pörtfors och Wallhed i studien ”Bakom stängda dörrar” som ifrågasätter om genusperspektivet finns med i terapirummet. De gör en uppdelning att i terapirummet problematiseras inte betydelsen av kön. Men utanför finns ett annat könstänkande som innehåller konsekvenser av att dela upp i kön.

I vår studie har könsperspektivet inte lyfts på ett medvetet sätt i handledningen. Om man för in genus i handledning startar en process som utmanar våra egna antaganden och terapitraditioner för att tränga in i hur könsroller och de maktsystem som bygger på kön strukturerar familjens relationer och påverkar vårt eget tänkande som vad som sker i de familjer vi möter (Papp, 1988). Ofta resonerar man på ett annat sätt kring genus utanför terapirummet (Pörtfors, 2007) och vår studie visar att det är lättare att hitta exempel ur ett genusperspektiv i handledningen eller i fikarummet. Det verkar som om genusperspektivet är mer medvetet utanför terapirummet hos familjerådgivarna. Är tanken att i den terapeutiska rollen är man mer professionell, om man inte låter könet påverka, än i rollen som privat eller kollega? En informant uttryckte att hon lättare kunde diskutera ärenden med en kvinnlig handledare. En förklaring kan vara att kvinnan upplevde över och underordning i en hierarkisk sammansättning, en spegling av det patriarkala samhället. Man har funnit könsskillnader i hur handledning bedrivs och upplevs (Grebo, 2001). De få studier som gjorts i handledning har visat att handledare av båda könen kan vara mer auktoritativa mot kvinnliga handledda än mot manliga (Grebo, 2001). Handledaren har ett tolkningsföreträde vilket ställer ett större krav på genusmedveten kunskap hos handledaren. Craaford diskuterar handledare-terapeut-patient som triad och exempelvis vad manlig handledare och manlig terapeut kan få för konsekvenser för en kvinnlig patient. (Grebo, 2001). Terapeuter och handledare som avviker från könstereotypa mönster, män med god tillgång till kvinnliga sidor mottas positivt medan kvinnor med manliga sidor mottas med negativa känslor. Familjeterapin har kritiserats för att ha ett förenklat könsperspektiv där genusperspektivet saknas. Fokus har istället lagts på intrapsykiska fenomen och dessa sätts inte i samband med kultur och samhälle. I inledningen av intervjuerna hade familjerådgivarna uppfattningen om att det inte fanns någon skillnad

eller att man var könsneutral och fokus låg på ett rättvisetänkande som inte hade med kön att göra. Vikten låg vid att ge utrymme åt till var och en av paret och man såg till att den som pratade minst fick plats för att uppnå en balans. Man betonade att matchning var viktigt men som inte hade med kön att göra. Man kopplade inte till kön utan till personligheten. Under intervjuens gång ökade familjerådgivarens reflektioner kring könets betydelse och neutraliteten förändrades till ett mer traditionellt skillnadstänkande kring man och kvinna. Detta ledde till nya frågeställningar för familjerådgivarna. Upptäckten av ämnets komplexitet ledde till behovet av fortsatta diskussioner, efterfrågan av mer kunskap och handledning utifrån detta perspektiv. Vårt slutresultat i studien visar att våra familjerådgivare efterfrågar bredd och fördjupning i kunskapen om kön.

Intervjumodellen gav den önskvärda fördjupningen i ämnet. Med den kvalitativa semistrukturerade intervjun fångade vi upp familjerådgivarens reflektioner kring genusperspektivet. Att använda sig av en kvantitativ intervjumetodik för denna frågeställning hade kanske gett ett resultat att vi gått miste om processen från omedvetenhet till medvetenhet kring könsperspektivet. Å andra sidan hade vi kanske genom en kvantitativ undersökning fått fram resultat som mer speglar en generell uppfattning genom att undersöka ett betydligt större antal familjerådgivare. Dessa resultat som vi fått fram är bara en spegling av några få familjerådgivares föreställningar som vi inte kan dra några slutsatser som gäller alla familjerådgivare. Men kan vara en fingervisning om hur familjerådgivarens föreställningar kring kön och genus i bemötandet ser ut för familjerådgivare överlag. Behöver familjerådgivare öka sin genusmedvetenhet för att våga utmana de föreställningar kring kön som konserverar traditionellt könstänkande och som försvårar för våra klienter att ta sig ur låsta könsroller? Behöver könsperspektivet finnas med i skolningen till terapeut liksom i den fortsatta utvecklingen av det praktiska arbetet? Vi anser att könsperspektivet ska vara integrerat i utbildning och finnas med i det praktiska arbetet och kontinuerligt föras in i handledningen. Vi har med denna studie upptäckt att när man ger sig in i detta fält uppstår ständigt nya frågeställningar. Vilket medfört att vi kontinuerligt måste omvärdera våra egna föreställningar utifrån den komplexitet som ämnet ger.

Förslag till fortsatt forskning

Det hade varit intressant att undersöka hur familjerådgivaren i realiteten hanterade genusperspektivet via exempelvis filmning för att utforska om deras föreställning överstämmer med vad de faktiskt gör. Vi har inte frågat vilken metod familjerådgivaren arbetar efter, skulle det göra någon skillnad i synen på genus?

Det hade också varit intressant att fråga paret hur det är att möta en manlig respektive kvinnlig terapeut? Är det viktigt att familjerådgivaren har med en coterapeut, att paret möter en kvinnlig och en manlig terapeut för att möta upp det manliga och kvinnliga. Eller är det så att det inte är nödvändigt att vara två terapeuter om terapeuten är väl integrerad i genusproblematiken? Dessa olika ståndpunkter hade varit värt att undersöka utifrån det traditionella hur man för in könspektivet i terapirummet kontra åsikten att det bevarar/konservrar det traditionella könstänkandet.

Referenslista

Burck, C., Gwyn, D. (1995). *Gender and family therapy*. London, Karnac books.

Bäckblom, Fahlen, C. (2008). *Ömsesidig Kärlek, Om betydelsen av ett genusperspektiv i parterapi med heterosexuella par*. Göteborg, Göteborgs universitet, Leg. psykoterapeutsexamensuppsats.

Bernhardt, E. (2006). *Immigration, gender and family, transitions to adulthood in Sweden*. Lanham, Md., University Press of America.

Davis, B.T; Hops, H., Alpert, A., Sheeber, L. (1998). Child responses to parental conflict and their effect on adjustment: A study of triadic relations. *Journal of Family Psychology*. Vol 12(2) Jun, 163-177.

Dienhart, A. (2001). Engaging men in family therapy: Does the gender of the therapist make a difference? *The association for Family Therapy, Journal of family Therapy*, 23:21-45.

Eliasson, M., Carlsson, M. (1989). *Kvinnopsykologi*. Stockholm, Natur och Kultur.

Flordh, C. (2003). Genus och psykoterapi - en översikt, *Insikten nr 3/08*, 23-31.

Garfield, R. (2004). The Therapeutic Alliance in Couple Therapy: Clinical Considerations. *Family Process*, Vol. 43, No.4.

Gavel, M. (2007). ”Visst påverkar könstillhörigheten särskilt i första mötet” – Psykologers upplevelser av den egna könstillhörigheten i mötet med klienten.

Linköping, Linköpings universitet, Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Psykologprogrammet, Examensuppsats.

Goodrich, T.J., Silverstein, L.B (2005). Now you see it, Now you dont. Feminist training in Family Therapy. *Family Process*, Vol.44, 267-281.

Gothlin, E. (1999). Kön eller Genus? ”Könsperspektiv i forskning och undervisning”
Konferens i Göteborg 1999.

Grebo, U. (2001). *Psykoterapi: forskning och utveckling, Språk och kön i förhållande till psykoterapi.* Stockholm, Karolinska institutet, Institution för klinisk neurovetenskap.

Hansson, K. (2001). *Familjebehandling på goda grunder – En forskningsbaserad översikt.* Göteborg, Gothia.

Hare-Mustin, R., Marecek, J. (1988). The meaning of difference-Gender theory, Postmodernism, and Psychology. *American Psychological Association Vol 43, No.6, 455-464.*

Hägg, A. (2004). Tre kvinnor och tre män i samtalsbehandling - Likheter och olikheter.
Linköping, Artikel från Linköpingskonferensen.

Imber-Black, E. (2007). Celebrating Peggy Papp and Olga Silverstein. *Family Process, Vol 46, No.3.*

Jarlbro, G. (2006). *Medier, Genus, Makt,* Lund , Studentlitteratur AB.

Jones, E., Aasen, E. (2002). *Systemic Couple Therapi and depression.* London, Karnac Books.

Kvale, S (1994). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* Lund, Studentlitteratur.

Lundblad, A.M. (2005). *Parbehandling i ett folkhälsoperspektiv,* Göteborg, Nordiska Högskolan för folkhälsovetenskap i Göteborg, Doktorsavhandling.

Magnusson, E. (2005). *Psykologi och kön. Från könsskillnader till genusperspektiv.* Stockholm, Natur och kultur.

Magnusson, E. (2003). *Genusforskning inom psykologin - Bidrag till psykologisk teori och praktik*. Umeå, Höskoleverket.

McElwain, A.K., Korabik, K., Rosin, H. M.(2005). An Examination of Gender Differences in Work-Family Conflict. *Canadian Journal of Behavioural Science Revue canadienne des Sciences du comportement*. Vol 37(4) Oct, 283-298.

Miller, J.B. (1976). *Toward a new psychology of Woman*. Boston, Boston Beacon Press.

Nordenmark, M., Grönlund, A., (2008). Vi kan inte bortse från jämställdhetens baksida, *Internet, Google, Dagens Nyheter Debatt, 5 januari, 2008*.

Olsson, G. (2008). *Berättelsen som utgångspunkt, Psykoterapi i praktik och forskning*. Stockholm, Natur och kultur.

Olson, H., Pettit, B. (1999). *Familjeterapilexikon*, Göteborg, Bokförlaget Korpen.

Pettit, B., Olson, H. (1994). *Om svar anhålles! - En bok om interaktionistiskt förändringsarbete*. Stockholm, Tryckop.

Philips, B., Holmqvist, R. (2008). *Vad är verksamt i psykoterapi*. Stockholm, Liber AB.

Piltz, K.G., Gústavsdóttir, K. (1994). *Den osynliga familjen*. Göteborg, Tryckeri AB Framåt.

Pinsof, W. M. (1995). *Integrated problemcentered therapy: A synthesis of family, individual and biological therapies*. New York, Basic Books.

Pörtfors, J., Wallhed, S. (2007). Onyanserat tänkande om kön i terapirummet. *Psykologitidningen, nr 11*.

Pörtfors, J., Wallhed, S. (2006). *Bakom terapirummets stängda dörrar*. Umeå, Institutionen för psykologi vid Umeå Universitet .Psykologiexamensuppsats.

Schlyter, S.(1986). En man och en kvinna beskriver sitt arbete. Tiga är silver men tala är guld.

*Rapport från en konferens om kvinnor och mäns olika språk och olika värde.
Informationsskrift 6. Stockholm: Arbetslivscentrum.*

Starrin, B. & Svensson, P.G. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund, Studentlitteratur.

Stiwne D., Ahlin, G., m.fl. (1993). *Perspektiv på handledning*. Stockholm, Natur och Kultur.

Waldegrave, C. (2009). Cultural, Gender, and Socioeconomic Contexts in Therapeutic and social Policy Work. *Family Process, Vol.48, No.1*.

Walters, M., Carter, B., Papp, P., Silverstein, O. (1988). *The invisible Web, Gender Patterns in family Relationships*. New York, The Guilford press.

Werner-Wilson, R.J., Price S.J. (1997). Client Gender as a Process Variable in Marriage and family Therapy: Are Woman Clients Innerupted More Than Men Clients? *Journal of Family Psychology, Vol 11, No. 3, 373-377*.

Wetterberg, T. (2002). *Vill man ha jämställdhet?* Stockholm, Fritzes.

Wind, A. I. (2005). *Skärningsytor mellan terapeutisk yrkesutövning och feministiska utgångspunkter*. Lund, Lunds Universitet, Institutionen för psykologi, Psykologexamenuppsats.

Ås, B (1982). *Kvinnor tillsammans*. Malmö, Gidlunds tryckeri.

Bilaga

Brev

Vi heter Margareta Weinstock och Marianne Haraldsson och studerar till legitimerade psykoterapeuter med inriktning familjeterapi vid Lunds universitet. I vår utbildning ingår det att under tredje utbildningsåret skriva en uppsats. Vi vill i vår uppsats undersöka familjerådgivares tankar och föreställningar om sig själva gällande genus- och könsperspektivet med fokus på bemötande av män och kvinnor. Vi tycker att denna fråga är viktig att belysa och vi har valt att utföra kvalitativa intervjuer av 6 manliga och 6 kvinnliga familjerådgivare. Vid intervjun kommer ni att träffa en av oss. Vår handledare som är oss behjälplig är Ingegerd Wirtberg, universitetslektor vid psykologiska institutionen, Lunds universitet.

Intervjun som bygger på frivillighet tar ungefär en timme. Dina svar kommer att hanteras konfidentiellt.

Med vänlig hälsning

Marianne Haraldsson

0430 -156 83

Margareta Weinstock

035 - 131731

Frågor

1. Vad har du själv tänkt på inför intervjun?

2. Vad innebär begreppen kön och genus för dig?

3. Visar bild av triad man – kvinna – terapeut (terapeutens kön utifrån informantens könstillhörighet)

Hur tänker du utifrån:

Allians

Makt

Språk

Tid

4. Hur pratar ni i handledningsgruppen utifrån genus och kön ?

5. Har det ingått genusteori i de utbildningar du gått?